

Bolesti hlavy, klasifikácia

Migréna

Tenzná bolesť hlavy

Cluster headache

Neuralgia trigeminu

Temporálna arteritída

M.Maretta

Bolesti hlavy

- Najčastejší symptóm v lekárskej praxi (prevalencia počas života >90%)
- Bolesti hlavy na urgentom prijme: **1.7-4.5%** / rok (US 4%)
- Častý symptóm aj pri akútých neurologických ochoreniach
  - TIA 30%
  - iCMP 14-38%
  - hCMP 34-57%
  - SAK 30% ako jediný symptóm
  - CVT 70-90% ako prezentujúci symptóm

I. Primárne bolesti hlavy

1. Migréna
2. Tenzná bolesť hlavy (TBH)
3. Trigeminálne autonómne bolesti hlavy
4. Iné primárne bolesti hlavy
  - Primárna BH pri kašli
  - Primárna BH vznikajúca pri fyzickej námahe
  - Primárna BH na podklade sexuálnej aktivity
  - Primárna thunderclap headache
  - Primárna BH na podklade chladového stimulu
  - Primárna bodavá bolesť hlavy
  - Primárna numulárna (mincovitá) BH
  - Primárna spánková BH
  - A iné

II. Sekundárne bolesti hlavy (10%; ↑ > 50 rokov)

1. Bolesť hlavy na podklade úrazu hlavy/krku
2. Bolesť hlavy na podklade cievnych ochorení hlavy/krku
  - BH na podklade iCMP
  - BH na podklade intrakraniálneho krvácania (netraumatické, SAK, SDH)
  - BH na podklade cievnych malformácií mozgu (kavernózne angióm, aneurizma)
  - BH na podklade ateritídy mozgových ciev (TA, primárna art.CNS)
  - BH na podklade poškodenie karotických/vertebrálnych ciev (disekcia)
  - BH na podklade intrakraniálnej žilovej trombózy
  - BH pri nevaskulárnych ochoreniach mozgu (Idiopatická IK hyper/hypotenzia)
  - BH na podklade neinfekčných zápalových ochoreniach
  - BH na podklade intrakraniálnej neoplázie
  - BH na podklade infekcie
  - BH na podklade porúch vnútorného prostredia
  - BH na podklade liekov, drog

„Red flags„ pre sekundárne bolesti hlavy (SNNOOP10)

1.Systémové symptómy

- BH a teplota sú znepokojujúci príznak ak sú sprevádzané ostatnými symptómami (porucha vedomia, neurologický deficit)

2.Anamnéza okolického ochorenia

- Novoobjavená BH pri anamnéza onkologického ochorenia

3.Neurologický deficit

4.Náhly začiatok (náhle vzniknutá, silná BH - SAK,hCMP)

5.Vyšší vek (nad 50 r): Temporálna arteritída

6.Zmena charakteru BH

7.BH pri zmene polohy

- Syndróm intrakraniálnohypertenzie / hypotenzie

8.Akcentovaná Valsalvovým manévrom (zadná jama,Chiariho malformácia)

9.Edém papily n.optici

10.Progresívne sa zhoršujúca BH

11.Tehotenstvo

12.Bolest' oka s autonómnymi príznakmi

- Lézie v oblasti zadnej jamy, oblasť sella turcica, sinus cavernosus, TAC

13.Poúrazová BH

14.Imunodeficit (oportúnne infekcie)

15.Nadužívanie analgetík (medication overuse headache, MOH)

„Green flags„ pre sekundárne bolesti hlavy

1.Súčasná BH bola prítomná aj počas detstva

2.Pacient udáva pauzu medzi epizódami BH

- Väčšina primárnych bolestí je paroxyzmálna

3.Väzby BH na menštruačný cyklus

4.Podobný charakter BH v rodine

5.BH začala / skončila pred viac ako 7 dňami

Anamnéza bolesti hlavy

- **Strana**
  - jednostranná → migréna (60%), trigeminálne autonómne BH, trigeminálna/okcipitálna neurlagia
→ glaukóm, numulárna BH, temporálna arteritída, optická neuritída, trigeminálna neuralgia
  - obojsstranná → migréna (40%), tenzná BH, primárna bodavá BH, cervikogénna BH,
→ poúrazová BH (tenzná BH/migréna)
→ sekundárne BH (iCMP, hCMP, SAK)
- **Lokalizácia** kde vzniká / kde sa šíry
- **Charakter**
  - tlaková, zvieravá → tenzná BH
  - pulzujúca → migréna
  - bodavá → primárna bodavá BH
  - neuralgická → trigeminálna, okcipitálna ev. iná neuralgia
- **Intenzita**
  - silná → migréna (↑...↑↑...↑↑↑), trigeminálne autonómne BH (↑↑↑), neuralgie
  - stredne silná (VAS 4-5/10) → tenzná BH
- **Trvanie**
  - hodiny → migréna (4-72 hod.) vs. tenzná BH (30 min. – 7 dní) vs. trigeminálne autonómne BH (minúty)
- Kulminácia bolesti? (hodiny... migréna vs. minúty ...trigeminálne BH)
- Bola podobná bolesť v minulosti? Čo sa zmenilo za ostatné roky (charakter - nie frekvencie)

Príznaky

- Nevoľnosť / zvracanie, fotofóbia / fonofóbia, aura → migréna (trigeminálne autonómne BH ↓)
- Kraniálne autonóme príznaky (slzenie, bolesť oka)
  - trigeminálne autonómne BH (migréna +/-)
  - glaukóm (+ bolesti oka, mydriáza, poruchy zraku)
- Zneschopnenie: klud (migréna) vs. nepokoj (clusterová BH ine TAC)
- Spúšťače
- Menštruačné bolesti hlavy → migréna
- Vzniká BH pri verikalizácii? → syndróm intrakraniálnej hypotenzie
- BH + prechodné poruchy zraku (zahmlenie a pod.) → syndróm idopatickej IK hypertenzie (obezita + ženské pohlavie)
- Budí sa s bolesťou hlavy → migréna, hypnická BH (vyšší vek)
- Viacdňové bolesti hlavy → migréna aj tenzná BH

Lieky

- Odpoved žiadna / pokles intezity (↓ VAS) / úplný ústup bolestí (2 hour pain free)
- Nežiadúce účinky

Klasifikácia migrény

1.1 Migréna bez aury

1.2 Migréna s auro

1.2.1 Migréna s typickou auro

1.2.1.1 Typická aura s bolesťou hlavy

1.2.1.2 Typická aura bez bolesti hlavy

1.2.2 Migréna s kmeňovou auro

1.2.3 Hemiplegická migréna (familiárna,sporadická)

1.2.4 Retinálna migréna

1.3 Chronická migréna

1.4 Komplikácie migréna

1.4.1 Status migrenosus

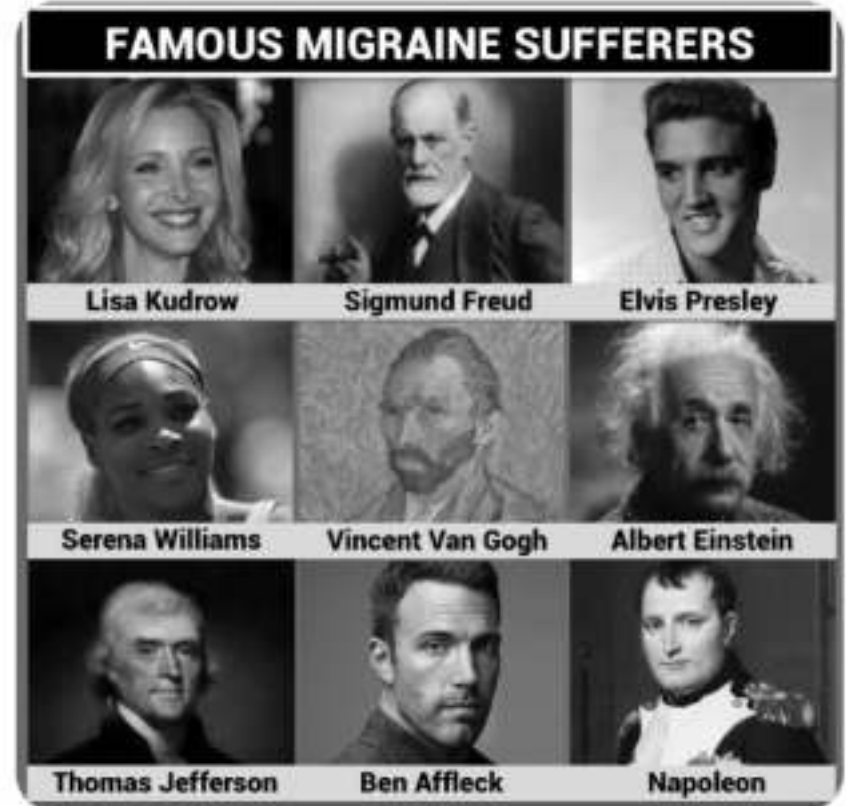
1.4.2 Perzistujúca aura bez infarktu

1.4.3 Migrenózny infarkt

1.4.4 Migraine aura triggered seizure

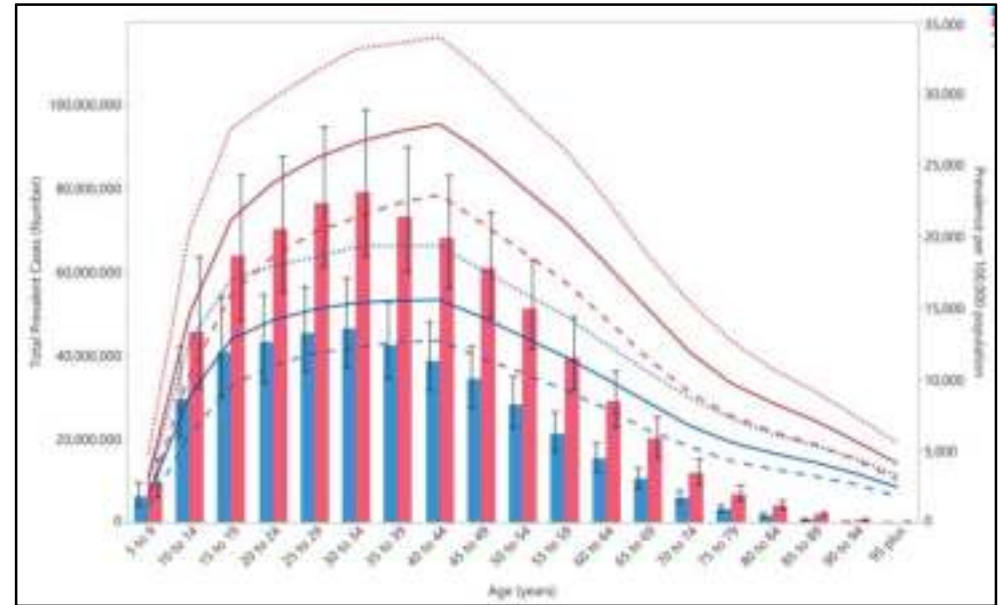
1.5 Pravdepodobná migréna

1.6 Epizodické syndrómy asociované s migrénou

Migréna

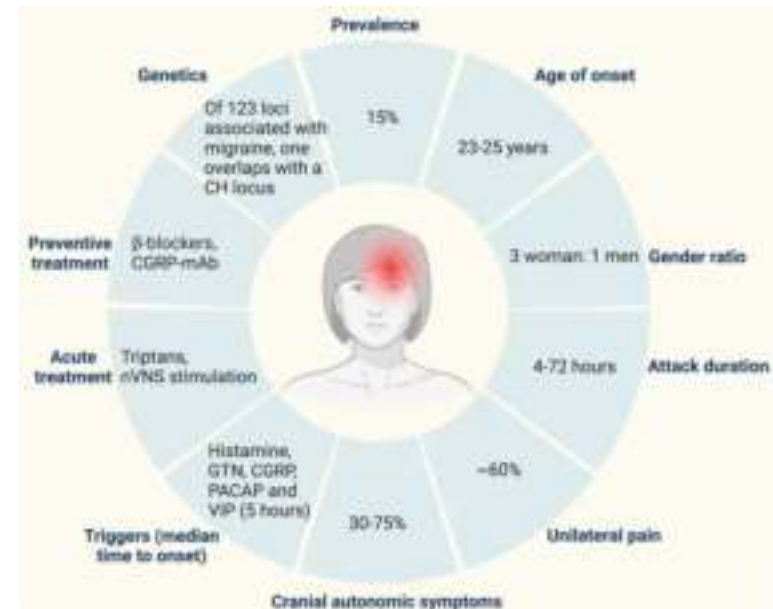
- Tretia najčastejšia diagnóza
- Šiesta príčina zneschopenia
- Prevalencia v populácii **12%**
  - 3x častejšie u žien (18% vs.6%)
- 50% pacientov má prvú atak < 20 rokom života
- **75%** pacientov vznikne migréna do 35 r.života
- 2% chronická migréna (>15 dni/mesiac)
- 20% menštruačná migréna
- 30-50% má vertigo počas migrény
- 75% pacientov má aj bolesti krčnej chrbtice

Globálna prevalencia migrény podľa veku a pohlavia (/100 000 obyvateľov) ⁴

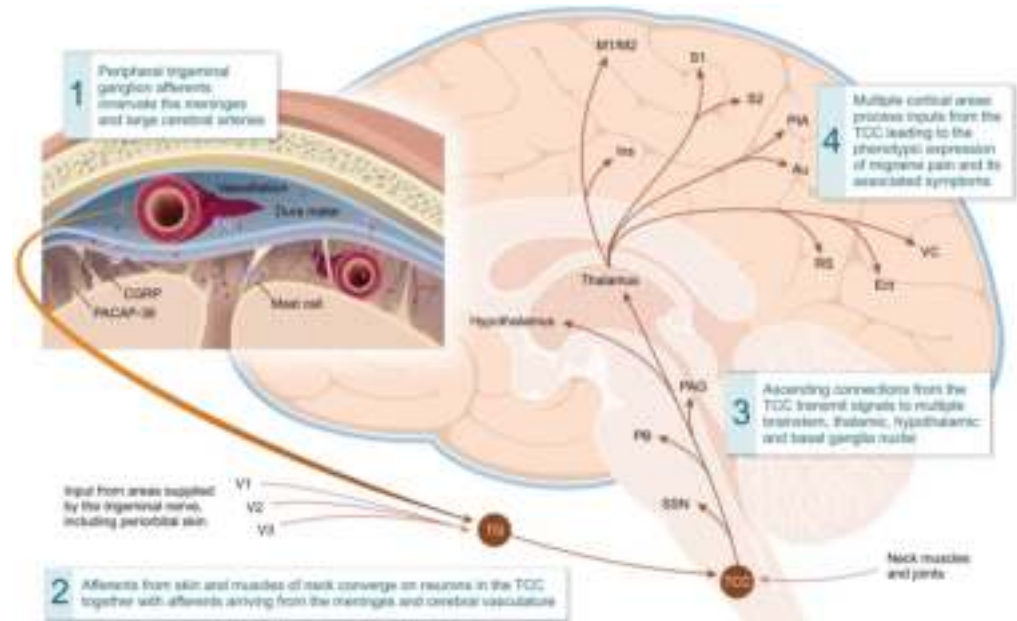
Migréna bez aury

- A. Minimálne **5 atakov** bolesti hlavy splňujúce B-D
- B. Bolesť hlavy v trvaní **4-72 hodín** (**neliečená/nedostatočne liečená**)
- C. Bolesť hlavy ktorá spĺňa aspoň 2 z nasledujúcich kritérií
1. **Jednostranná** lokalizácia
  2. **Pulzujúci** charakter
  3. **Stredne** silná / **silná** intenzita
  4. BH ktorá sa **zhoršuje fyzickou aktivitou**
- D. Počas bolesti hlavy prítomný aspoň 1 z nasledujúcich znakov
1. Nevoľnosť a/alebo zvracanie
  2. Svetloplachosť a/alebo zvukoplachosť
- E. Nezodopovedná inej diagnóze podľa ICHD-3

Mechanizmus vzniku migrény

- Trigeminovaskulárna dráha prenáša signály z periférie (meningy) do kôry
- Nociceptívne vlákna (V1-n.V) vedú signály z meningov do gl.trigeminale → **trigemincervikálneho** komplexu (ncl.caudalis n.V + dorzálne rohy C1 a C2) → thalamus → kortex
- Stimulované nociceptívne neuróny (inverujú dura mater na periférii) vylúčia vazoaktívne peptidy (CGRP,PACAP) → aktivácia trigeminovaskulárnej dráhy

Trigeminovaskulárny systém obsahuje

Tenké C vlákna: obsahujú vezikuly s CGRP

Hrubé A-δ vlákna: receptory pre CGRP

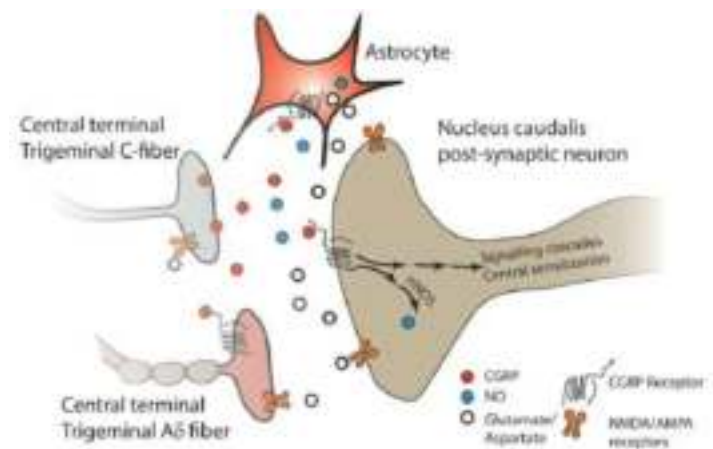
Stimulácia C vlákien → **uvoľneniu CGRP** (z C vl.) → väzba na CGRP receptor (A-δ)

↓ (cAMP)

Vazodilatácia

Neurogénny zápal

Periférna senzitivácia

Prečo práve CGRP ?

- CGRP je rozsiahle exprimovaný (kortex,hippocampus,thalamus)
- Najviac (35-50%) sa nachádza v **trigeminálnom** gangliu¹⁻³
- CGRP sa viaže s vysokou afinitou na receptory (CGRP, AMY1 a iné)
→ signálnu transmisiu (cAMP, PKA, G-proteín)

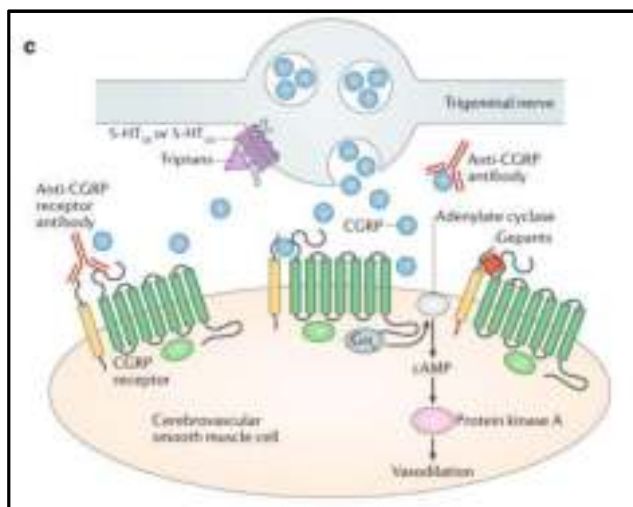

vazodilatácia, neurogénny zápal a periférna senzitivácia

Vasoactive peptide release in the extracerebral circulation of humans during migraine headache
D.P.F., Goadsby MD, PhD, L. Edvinsson MD, PhD, S. Blauw MD
Pain Medicine August 1998 | <https://doi.org/10.1007/s11916-001-4102-0> | CiteSpace: 1.5.8.T

	VIP	CGRP	SP	NPY
Site				
External jugular	< 6	86 ± 4 ¹	6 ± 2	150 ± 15
Cubital fossa	< 6	43 ± 6	4 ± 1	133 ± 10
Control values	< 20	< 40	< 4	< 130

- ↑ hodnoty CGRP počas záchvatu migrény (len v mozgovej cirkulácii, VJI)
- Triptány (aj DHE) viedli k ↓ **hladín CGRP**

Objavenie CGRP —

Úloha CGPR pri migréne —

Objavenie sekrécie CGRP pri migréne

Objavenie gepantov —

Klinické testovanie anti-CGRP Ab v profylaxii migrény

Meranie hladiny CGRP pri stimulácii trigeminálneho ganglia u ľudí

Sumatriptán normalizoval hladiny CGRP počas ataku migény

Protilátky proti CGRP preukázali blokovanie CGRP

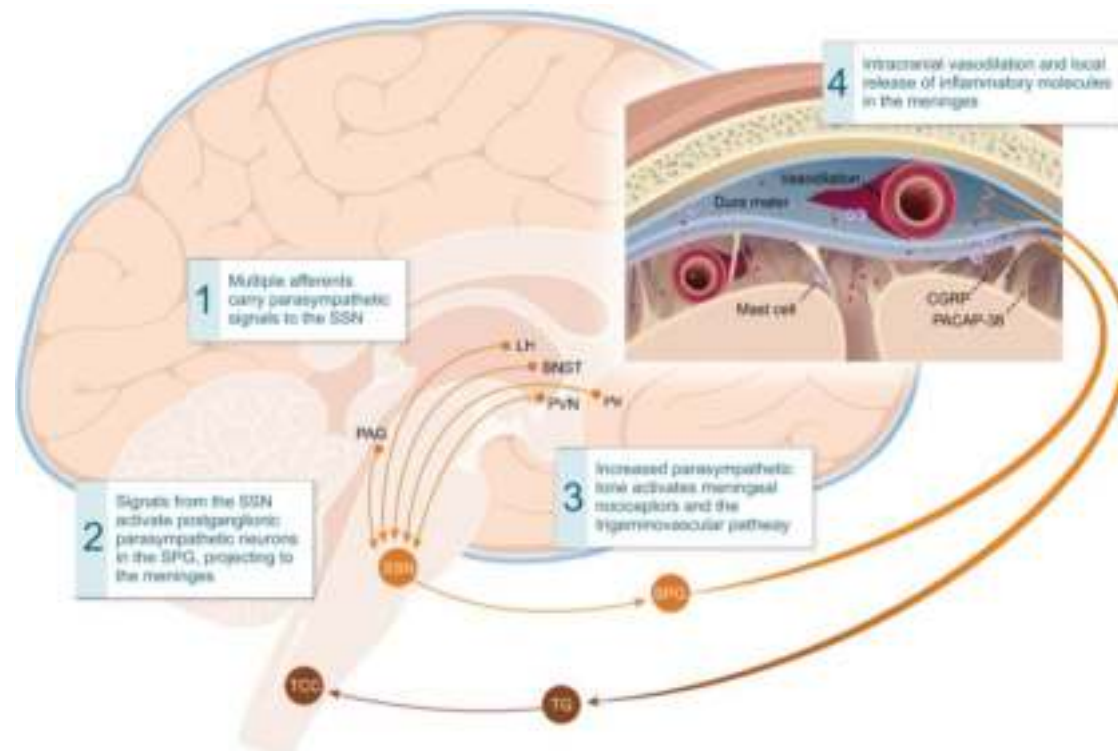
Anti-CGRP protilátky (fremanezumab, erenumab) sa preukázali efektívne (IIb)

¹Martelletti et al. 2019; ²Edvinsson L, 2018; ³De Vires et al., 2020

Ale čo spôsobuje aktiváciu meningeálnych nociceptorov ?

- Mnoho znakov migrény (nausea, vomitus, kraniálne autonómne symptómy) vznikajú následkom zmeny ASN (sympatikus vs. parasympatikus)
- Spúšťače migrény (stres, prebudenie, zmeny fyziologických funkcií) aktivujú nociceptívne dráhy prostredníctvom **zvýšenej aktivácie parasympatika**

Spúšť'áče migrény

Stres	79%	Častý (25.5%)
Hormóny	65%	(33.3%)
Hladovanie	57%	(12%)
Počasie	53%	(11%)
Zlý spánok	49%	(8.6%)
Bolest' krku	38%	(10%)

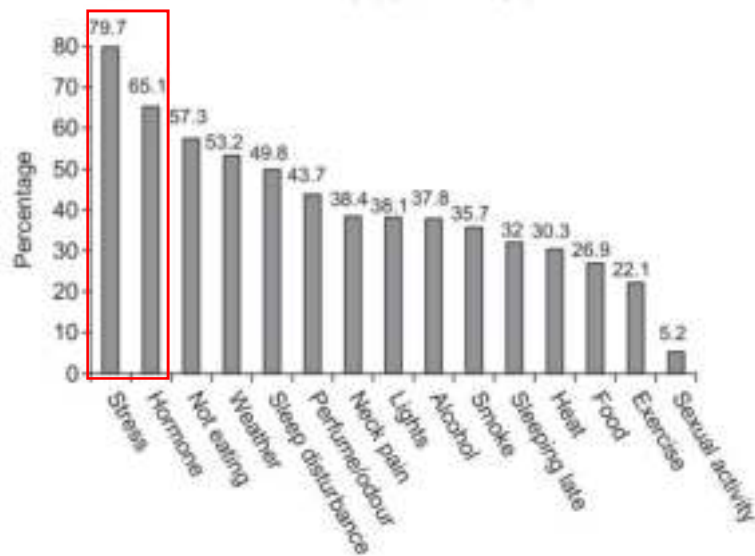
The triggers or precipitants of the acute migraine attack

I. Kelman
Headache Center of Atlanta, Atlanta, GA, USA

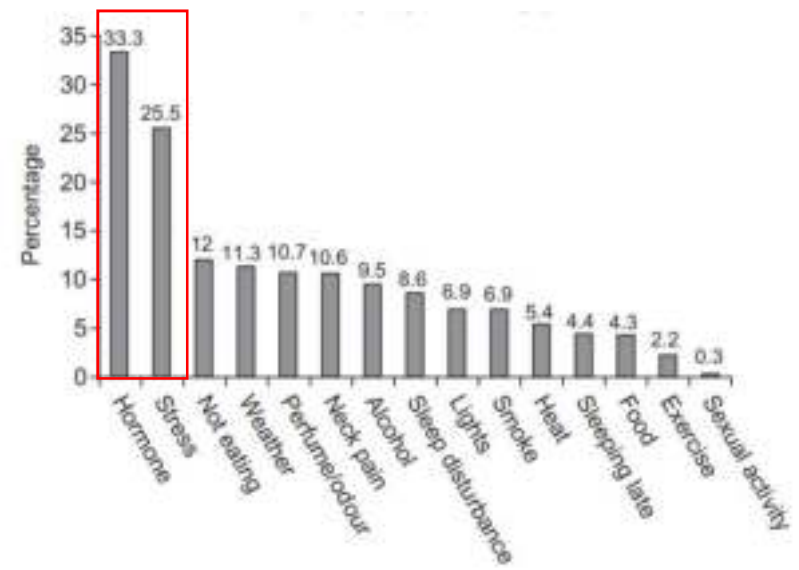
Cephalalgia

Kelman I. The triggers or precipitants of the acute migraine attack. *Cephalalgia* 2007; 27:394-402. London. ISSN 0333-1024

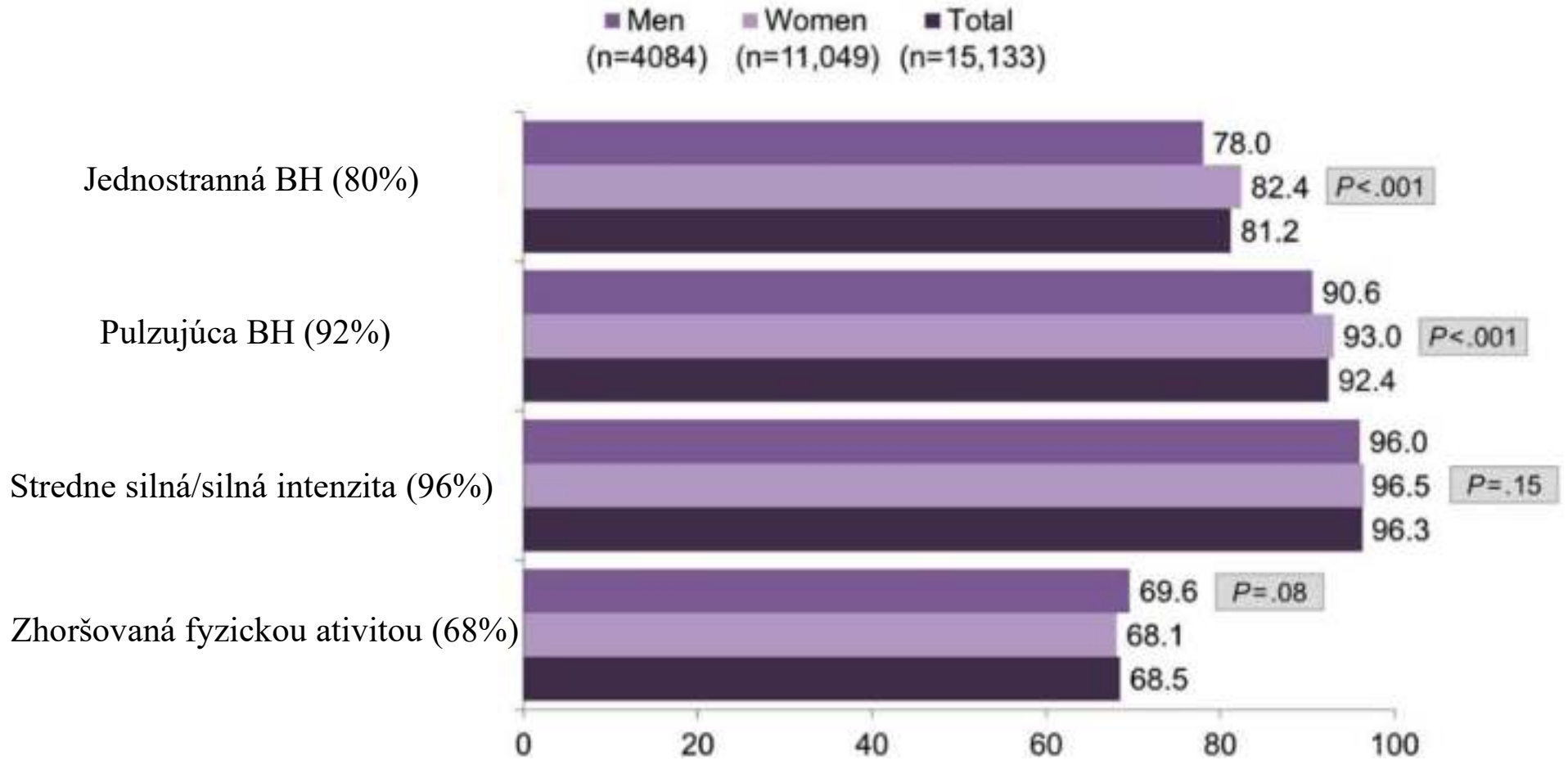
Spúšť'áče migrény (občas)

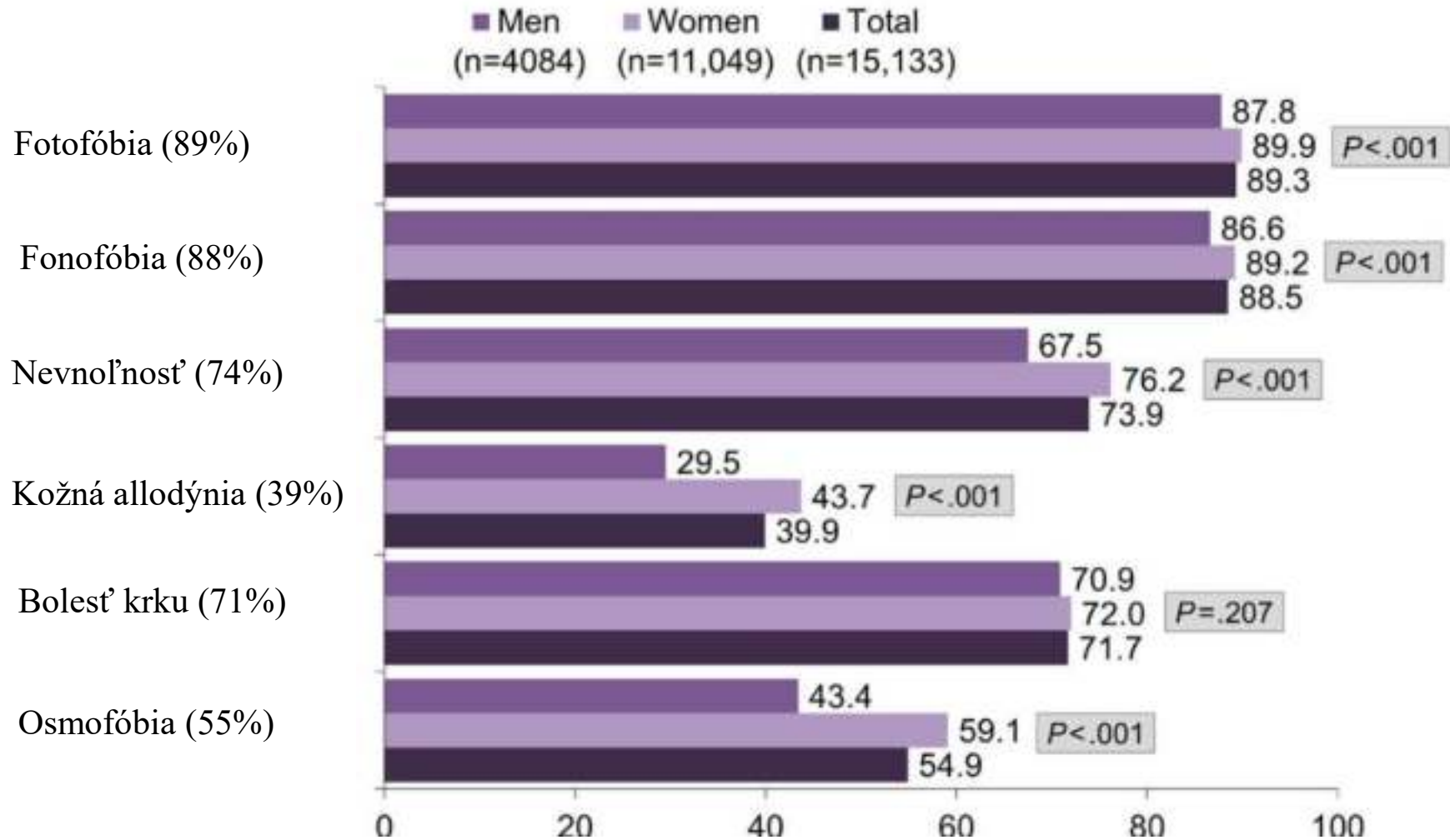
Spúšť'áče migrény (frekventné)

Znaky migrenóznei BH

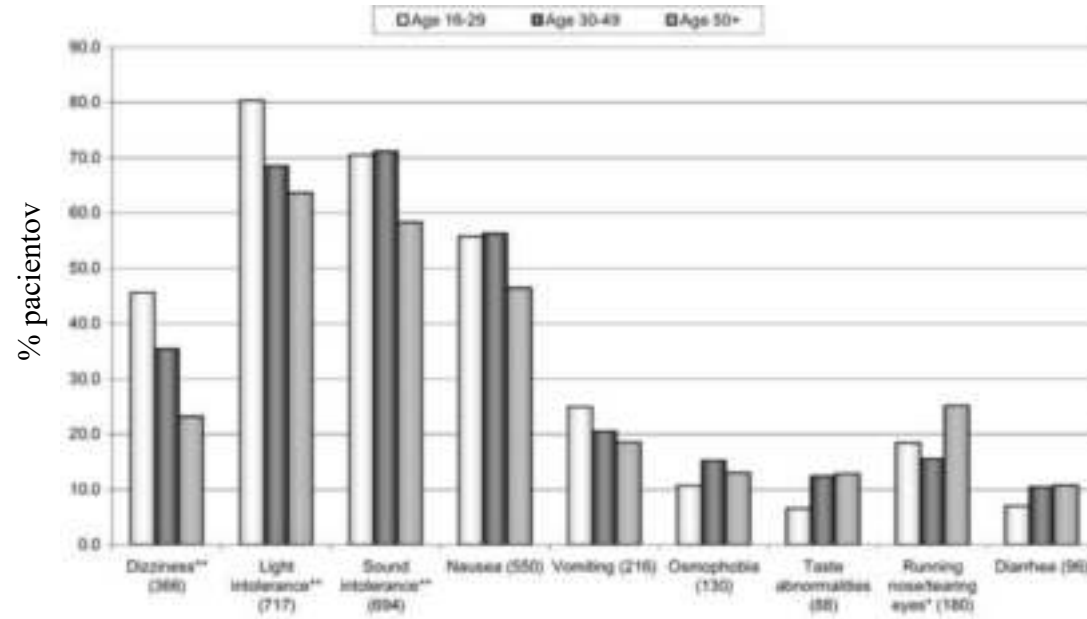

Príznaky asociované s migrénou

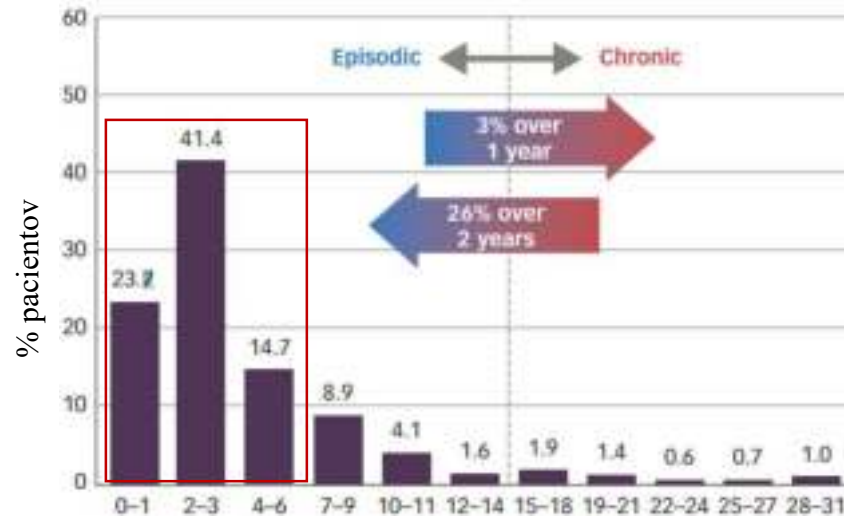

Symptómy migrény Kelman L, Headache 46.7 (2006): 1161-1171.

50% Nevoľnosť
 20% Vomitus
 60-80% Fotofóbia
 60-70% Fonofóbia
 10-15% Osmofóbia
 20-45% Vertigo

Miera transformácie migrény

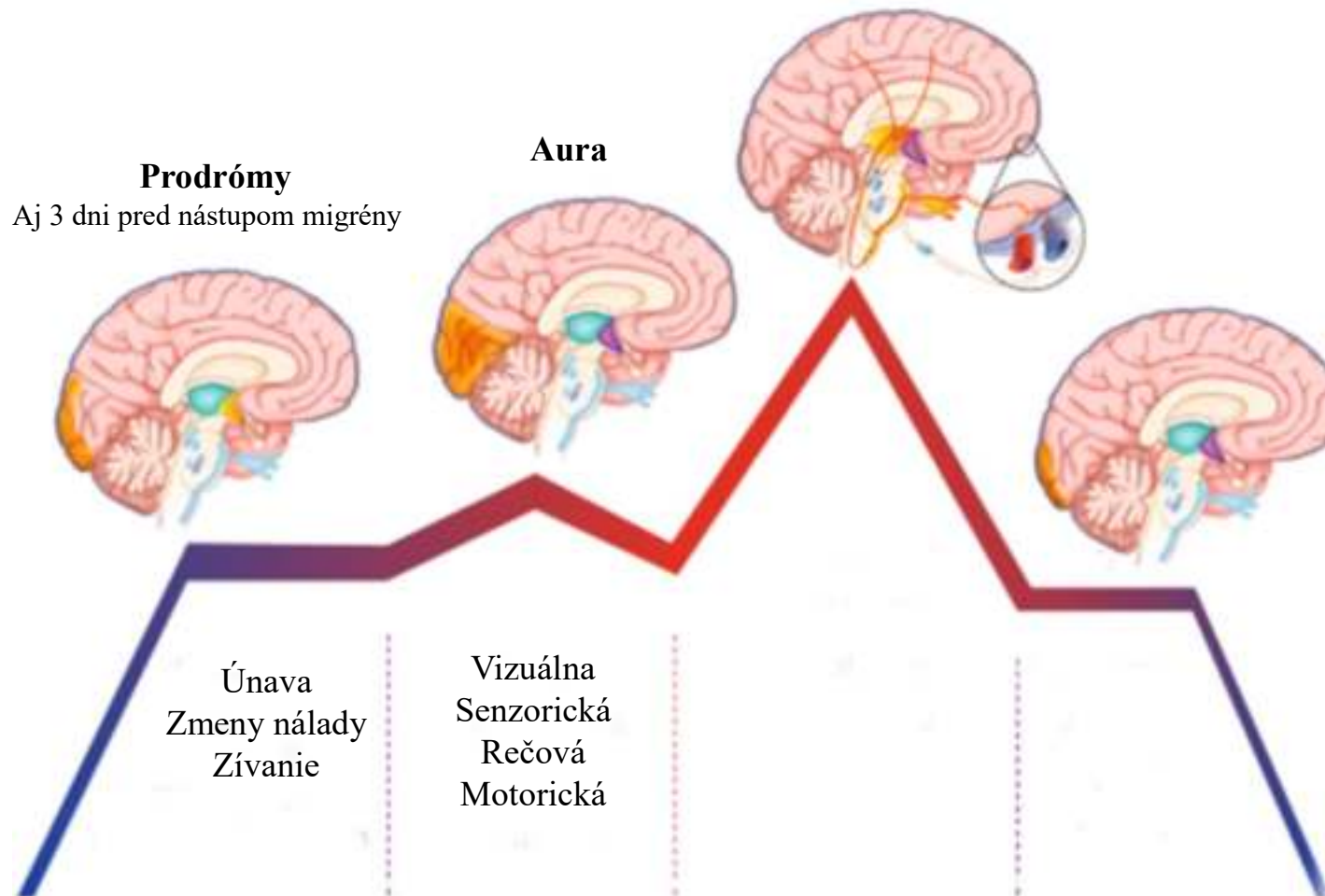

Počet dní s migrénou (/mesiac)

Bigal M, Krymchantowski AV, Lipton RB, 2008;16
 Blumenfeld AM et al., 2011;8 Manack A et al., 2011.11

Prodrómy (30–80 %) → Aura (30 %) → Migréna → Postprodrómy (80%)

- senzitivita na svetlo, zvuky, vone
- únava, letargia, spavosť
- zmeny nálady, anorexia

Migréna s aurou (20%)

- Neurologické symptómy ktoré predchádzajú vzniku migrény
- Podstatou aury je kortikálne šíriaca sa depresia (CSD, Leao)
- Vlna **depolarizácie** (↑ prietok 1-2 min; 2-6mm; **hyperémia**) → supresia kôrovej aktivity (↓ prietok o 20-30%; **oligémia**)

A. Minimálne **2 ataky** bolesti hlavy splňujúce B-D

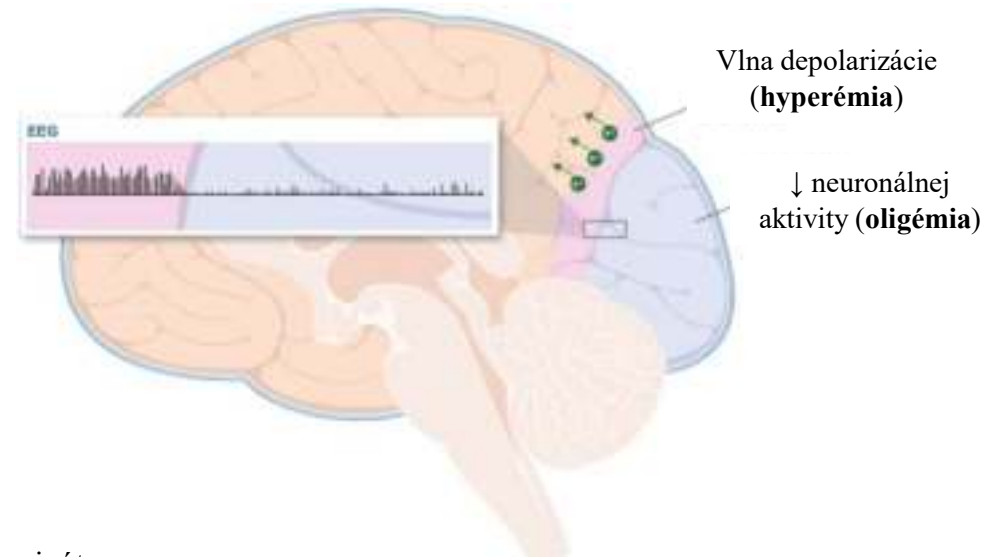
B. ≥ 1 plne reverzibilných symptómov aury:

1. Vizúálna
2. Senzorická
3. Rečová
4. Motorická
5. Kmeňová
6. Retinálna

C. ≥ 3 z nasledujúcich znakov:

1. Minimálne 1 príznak aury sa rozvíja počas > 5 minút
2. ≥ **2 znaky** aury idú za sebou
3. Každý symptóm aury trvá **5-60 minút**
4. Aspoň 1 znak aury je **jednostranný**
5. Aspoň 1 znak aury má **pozitívny** (iritačný charakter)
6. Aura je sprevádzaná alebo nasledovaná bolesťou hlavy do 60 minút

D. Nezodopovedná inej diagnóze podľa ICHD-3

Migréna s aurou

A. Aspoň **dva** ataky spĺňajúce kritéria B-C

B. Jeden alebo viac plne reverzibilných príznakov aury

vizuálna	senzorická
rečová	motorická
kmeňová	retinálna

C. Aspoň **tri** z nasledujúcich charakteristík:

- 1) aspoň jeden z príznakov aury sa rozvíja **postupne** (≥ 5 minút)
- 2) **dve a viac** prejavov aury nasledujú za sebou
- 3) každý príznak aury trvá **5-60 minút**
- 4) aspoň jeden z príznakov aury je **jednostranný**
- 5) aspoň jeden z príznakov aury je **pozitívny**
- 6) aura je sprevádzaná alebo nasledovaná do 60 minút bolesťou hlavy

E. Nezodpovedajúca inej diagnóze v ICHD-3

Vizuálna aura

- **najčastejší** prejav aury (95%)
- pozitívne vs. negatívne príznaky

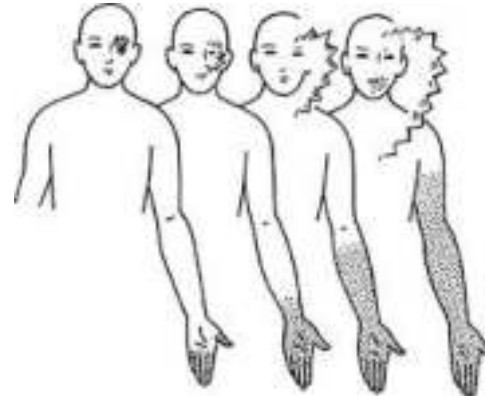
Senzorické symptómy (35 %)

- parestézie **65 %**
- parestézie → hypesthesia/anesthesia **20 %**
- cheiro-oral
- pozitívne → negatívne symptómy

Motorické symptómy (18%)

- väčšinou nasledujú po senzorických symptómoch
- pocit ťažkej končatiny, neobratnosť (bez hemiparézy)
- Ak je hemiparéza hovoríme o **hemiplegickej migréne**
  - familiar/sporadic, genes

Poruchy reči (17-20 %)

Elementary Visual Symptoms of aura	Frequency (range %)
1. Flashes of bright light / unformed flashes of light / star-shaped figures	16-38
2. Foggy/blurred vision or "dimness"	25-54
3. Zigzag or jagged lines	24-81
4. Scotoma	23-77
5. Blind spots (scotomata)	32
6. Black dots	3-17
7. Phosphenes (small bright dots)	19-70
8. Flickering light	12-91
9. Like looking through heat waves or water	8-24
10. Visual snow	7
11. White Spots	7-22
12. 'Bean-like' forms like a crescent or C-shaped	7
13. Hemianopsia	6-24
14. Deformed images (alteration of line/ angles) / Metamorphopsia	2-6
15. Tunnel vision	4-27
16. Curved or circular lines	4-18
17. Round forms	12
18. Colored dots / spots of light	3-19
19. Oscillopsia /autokinesis (movement of stationary objects)	2-4
20. Like a mosaic	13
21. Fractured Vision	1
22. Corona phenomena	2-18
23. Anopia	1-2
24. Things look farther away than they really are	1-13
25. Things look closer than they really are	1-3
26. Macropsia (things look larger than they really are)	1-3
27. Micropsia (things look smaller than they really are)	2-4
28. 'Like a negative of film'	1
29. 'Slanted vision'	1
30. Complex hallucinations	1-3

THE ONSET OF MIGRAINE

FIRST WARNING

TWO MINUTES LATER

FOUR MINUTES LATER

SIX MINUTES LATER

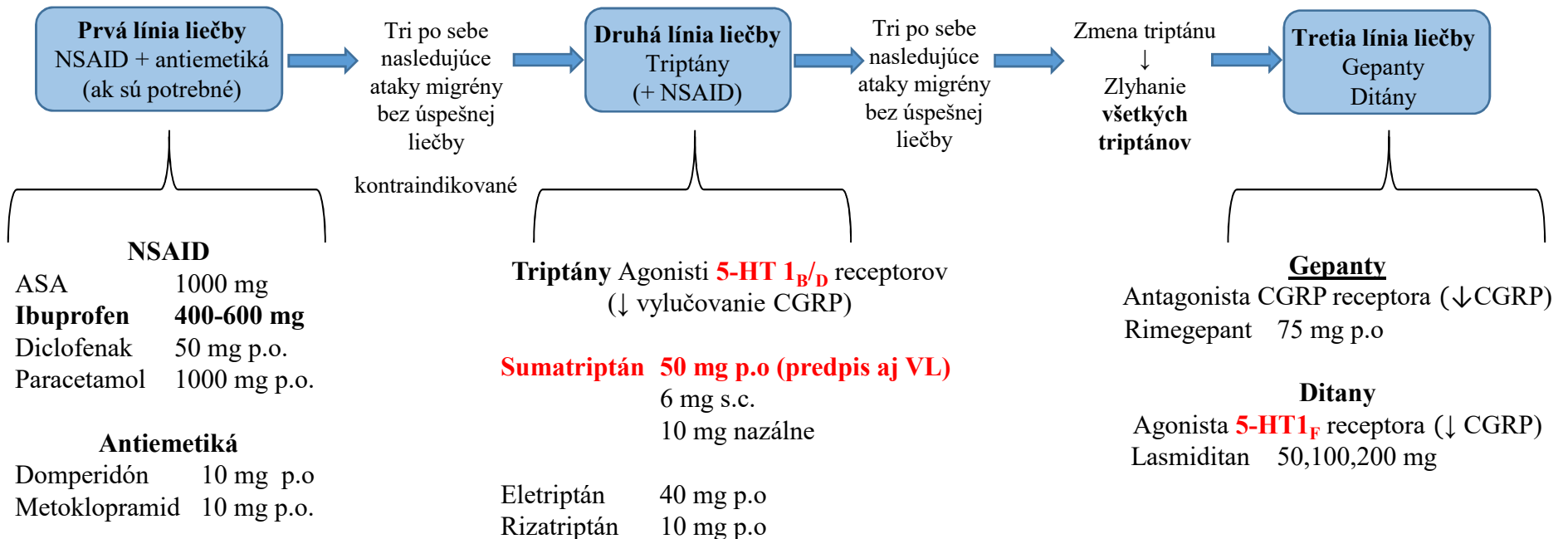
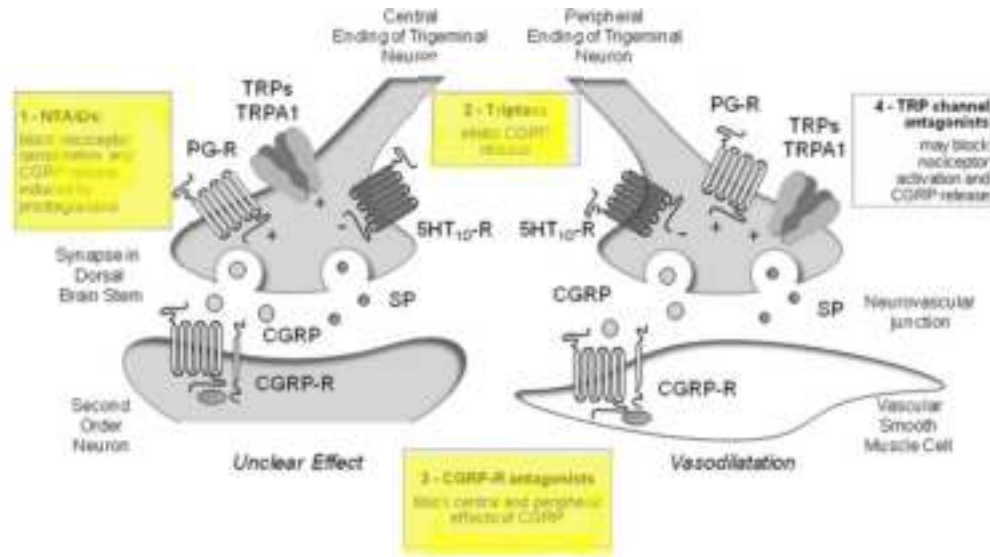
EIGHT MINUTES LATER

NORMAL IN THREE MINUTES

I. Akútna liečba ataku migrény

Drug	T _{max} (Hours)	Elimination Half-Life (Hours)	Hour Headache Relief	NNT: 2 Hour Pain Free	Dose (mg)†	Dosage Interval (If Repeated) and Maximum Daily Dose‡
Acetaminophen	0.5-1	2	5.0	12	1000	Every 4 hours, max. 4000 mg
Acetylsalicylic acid (ASA) (tablet)	1-2	ASA: 0.25 Salicylate (active): 5-6 (after 1 g dose)	4.9	8.1	975-1000	Every 4-6 hours; max: 5.4 g/day (varies depending on indication)
ASA (effervescent)	~20 minutes	as above			975-1000	Every 4 hours; max: 8 (325 mg) tablets
Ibuprofen (tablet)	1-2	2			400	Every 4 h; max: 2400 mg
Ibuprofen (solubilized)	<1	2	3.2	7.2	400	Every 4 hours; max: 2400 mg
Naproxen sodium‡	2	14	6.0	11	500-550 (up to 825 mg)	Twice a day; max: 1375 mg
Diclofenac potassium (tablet)	<1	2	6.2	8.9	50	3-4 times a day; max: 150 mg
Diclofenac potassium (powder for oral solution)	15 min	2	5.1	7.4	50	Single dose recommended for migraine attack

†For acute migraine treatment, only 1 or 2 doses are usually recommended; doses are for adults.

‡Absorbed more quickly than naproxen.

T_{max} = time to maximum plasma concentration; NNT = number needed to treat: the number of patients that must be treated to obtain a response on a given end point over and above the response rate obtained from placebo.

Original Investigation

June 15, 2023

Acute Treatments for Episodic Migraine in Adults A Systematic Review and Meta-analysis

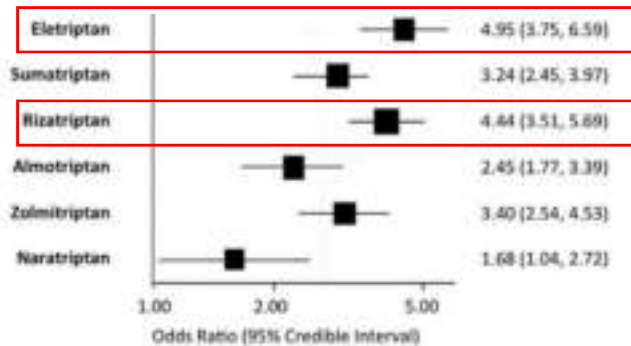
Juliana H. Vazirani, MD^{1,2}, Ashwin B. Hallar Singh, MD^{1,2}, Mervin L. Uthappa, MD^{1,2}, et al.

> Author Affiliations | Article Information

JAMA. 2023;329(24):2357-2369. doi:10.1001/jama.2023.7938

- 18-50% Absencia bolesti ≤ 2 hodín (2-hour pain free) ^{Cameron et al., 2015}
- 43-76% Regresia bolesti ≤ 2 hodín (2-hour headache relief)
- 29-50% Perzistujúca úľava od bolesti (sustained headache relief at 24 hours)
- 18-34% Perzistujúca absencia bolesti po 24 hod. (sustained freedom from pain at 24 hours)

2-hour pain-free response

Triptan	Outcome	Time	RR (95% CI)	Studies
Rizatriptan, 10 mg (oral) vs placebo ¹³	Pain relief	2 h	71% vs 38%; P < .001	7 RCTs; 3328 patients
	Pain free	2 h	41% vs 10%; P < .001	
	Sustained pain relief	1 d	17% vs 18%; P = .001	
	Sustained pain free	1 d	25% vs 7%; P < .001	
Frovatriptan, 2.5 mg (oral) vs placebo ¹⁴	Pain free	2 h	3.70 (2.59-5.29)	3 RCTs; 2866 patients
			RR, 0.09 (0.07-0.10)	
		1 d	2.67 (2.21-3.22)	
			RR, 0.18 (0.15-0.21)	
	Pain relief	2 h	1.66 (1.47-1.88)	
		1 d	1.83 (1.66-2.00)	

Triptan	Outcome	Time	RR (95% CI)	Studies
Sumatriptan, 100 mg (oral) vs placebo ¹⁵	Pain free	2 h	3.20 (2.84-3.62); I ² = 37.00%	15 RCTs and comparative observational studies; 6571 patients
	Pain relief	2 h	1.80 (1.62-2.04); I ² = 67.00%	20 RCTs and comparative observational studies; 7811 patients
	Sustained pain free	1 d	2.81 (2.30-3.44); I ² = 31.00%	5 RCTs and comparative observational studies; 2881 patients
	Sustained pain relief	1 d	2.12 (1.87-2.39); I ² = 0.00%	5 RCTs and comparative observational studies; 4116 patients
Sumatriptan, 6 mg (subcutaneous) vs placebo ¹⁷	Improved function	2 h	1.87 (1.65-2.11); I ² = 0.00%	6 RCTs and comparative observational studies; 1827 patients
	Pain free	2 h	3.85 (3.32-4.46); I ² = 62.00%	11 RCTs and comparative observational studies; 2522 patients
	Pain relief	2 h	2.50 (2.29-2.73); I ² = 75.00%	12 RCTs and comparative observational studies; 2738 patients
	Sustained pain free	1 d	2.18 (1.63-2.95)	2 RCTs and comparative observational studies; 752 patients
	Restored function	2 h	1.40 (2.68-4.35)	2 RCTs and comparative observational studies; 750 patients
	Improved function	2 h	1.21 (2.68-3.84)	3 RCTs and comparative observational studies; 1338 patients

NSAIDs	Outcome	Time	RR (95% CI)	Studies
Diclofenac, 50 mg (oral) vs placebo ¹⁸	Pain free	2 h	2.02 (1.57-2.61); I ² = 63.00%	2 RCTs; 1477 patients
	Pain relief	2 h	1.47 (1.31-1.65); I ² = 0.00%	2 RCTs; 1477 patients
	Sustained pain free	1 d	2.25 (1.68-3.01); I ² = 45.00%	2 RCTs; 1578 patients
	Restored function	2 h	2.30 (1.80-3.08); I ² = 0.00%	2 RCTs; 873 patients
Ibuprofen, 400 mg (oral) vs placebo ¹⁹	Pain free	2 h	1.91 (1.60-2.28); I ² = 81.00%	6 RCTs; 2575 patients
	Pain relief	2 h	2.17 (1.92-2.45); I ² = 92.00%	7 RCTs; 1815 patients
	Sustained pain relief	1 d	2.17 (1.76-2.69); I ² = 75.00%	4 RCTs; 879 patients
	Improved function	2 h	1.61 (1.38-1.89); I ² = 78.00%	3 RCTs; 1114 patients

Comparisons and outcome	Time	Studies	Patients, No./total		RR (95% CI)	SDE	Risk difference (95% CI)
			Drug	Placebo			
Rimegepant vs placebo							
Pain free	2 h	3 RCTs	382/1873	169/1555	1.80 (1.52 to 2.13)	Moderate	0.09 (0.06 to 0.11)
Pain free	1 d	1 RCT	314/594	206/592	1.52 (1.33 to 1.74)	Moderate	0.18 (0.13 to 0.24)
Pain relief	2 h	3 RCTs	1050/1873	628/1555	1.36 (1.26 to 1.46)	Moderate	0.15 (0.11 to 0.18)
Sustained pain free	1 d	2 RCTs	179/1141	53/821	2.24 (1.65 to 3.05)	Moderate	0.08 (0.05 to 0.11)
Sustained pain free	1 wk	2 RCTs	164/1141	47/821	2.23 (1.6 to 3.09)	Moderate	0.07 (0.05 to 0.10)
Sustained pain relief	1 d	2 RCTs	643/1278	275/963	1.65 (1.47 to 1.85)	Moderate	0.19 (0.15 to 0.23)
Sustained pain relief	1 wk	1 RCT	282/732	172/734	1.64 (1.4 to 1.93)	Moderate	0.15 (0.10 to 0.20)
Restored function	2 h	2 RCT	430/1326	301/1326	1.41 (1.26 to 1.62)	Moderate	0.10 (0.06 to 0.13)
Sustained restored function	1 d	1 RCT	196/732	115/734	1.73 (1.41 to 2.12)	Moderate	0.11 (0.07 to 0.16)
Sustained restored function	1 wk	1 RCT	174/732	105/734	1.66 (1.33 to 2.07)	Moderate	0.09 (0.05 to 0.13)

II. Preventívna (profylaxná) liečba migrény

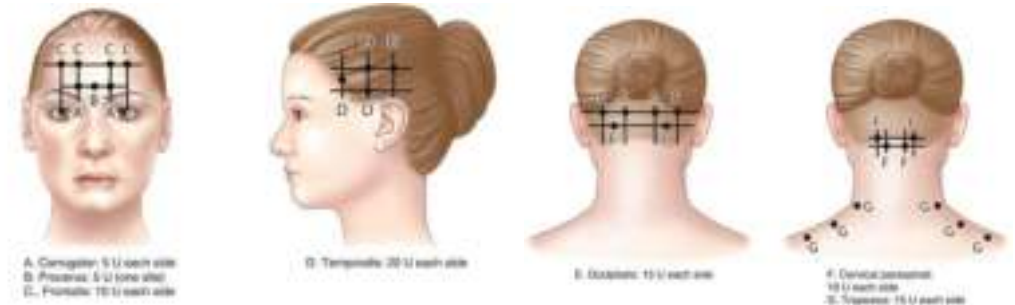
Indikácie

- a) **≥ 3 dni** so stredne silnou/silnou migrenou mesačne, ak je prítomné **zneschopnenie** a absencia odpovede na akútnu liečbu
- b) Aspoň **6-8 dni** s migrénou mesačne aj v prípade efektivity akútnej liečby
- c) **Kontraindikácia** aktúnej liečby migrény
- d) **Obťažujúce migrenózne symptómy** aj keď nie frekventné (migréna s kmeňovou aurou, hemiplegická migréna)
- e) Ak je prítomné riziko vzniku bolesti hlavy z nadužívania liekov (MOH)

Zneschopnenie	Počet dní s migrénou v mesiaci				
	2	3	4-5	6-10	11-14
Žiadne	-	-	zvážiť	navrhnuť	navrhnuť
Nejaké	-	zvážiť	navrhnuť	navrhnuť	navrhnuť
Závažné (bed rest)	zvážiť	navrhnuť	navrhnuť	navrhnuť	navrhnuť

Individuálne

- Antiepileptiká (topiramát, valproát)
- Beta-blokátory (metoprolol)
- Antidepresíva (amitriptylín)
- Antagonisti serotonínu (pizotifén)
- Botulotoxín (BOTOX; chronická migréna)
- Monoklonálne protilátky (anti-CGRP)
- Gepanty

Preventívna liečba migrény

Medikácia	Dávkovanie	AAN	Oporúčania Kanadskej spoločnosť pre bolesti hlavy	Úroveň dôkazov (Kanadská spol. pre bolesti hlavy)
Metoprolol Propranolol Timolol Nadolol Atenolol Candesartan Lisinopril	100 – 200 mg 80 – 240 mg 16 – 32 mg 10 – 40 mg	A A A B B C C	Strong Strong N/A Strong N/A Strong Weak	High High N/A Moderate N/A Moderate Low
Topiramát Valproát	50 – 200 mg 500 – 2000 mg	A A	Strong Weak	High High
Amitriptylín Venlafaxín	10 – 200 mg 75 – 225 mg	B B	Strong Weak	High Low
Pizotifén	1,5 – 4 mg	N/A	Weak	High
Flunarizine	5 – 10 mg	N/A	Weak	High
OmnabotulinumtoxinA	155 IU á 12 týždňov	A	N/A	N/A

Monoklonálne protilátky (anti-GCRP; mABs)

- Humanizované IgG (vysoká cieľová špecificita)
- Len parenterálne podávanie (s.c / i.v)
- Dlhý polčas rozpadu (podávanie 1x mesačne, 1x za 3 mes.)
- Deštrukcia retikuloendoteliálnym systémom
- Veľké molekuly (150 kDa) → pôsobia mimo HEB
- ↓ vplyv na CNS a tým aj málo NU (väčšinou lokálne)

Erenumab (70 mg, 140 m; s.c)

- á 28 dní
- pôsobí na receptor

Fremanezumab (140 mg)

- á 28 dní
- kvartálne podanie (3 x naraz)

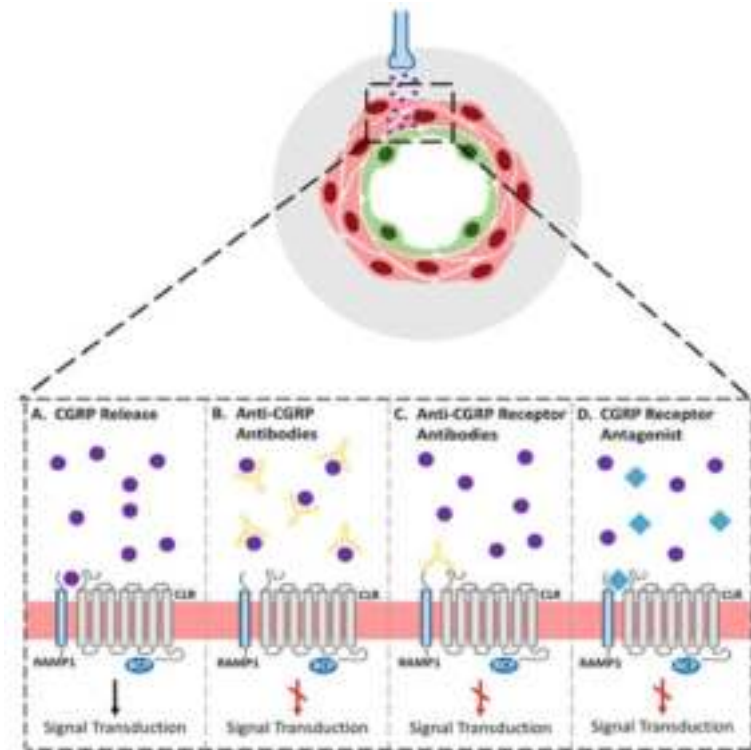
Galcanezumab (120 mg)

- á 28 dní
- Prvé podanie dvoch dávok

Eptinezumab (100 mg)

- infúzia á 12 týždňov

Blokáda CGRP

Fremanezumab   Erenumab   Rimegepant (p.o)
 Galcanezumab   Ubrogepant (p.o)
 Eptinezumab

<https://www.migrenaforum.sk/>

+ mobilná aplikácia – migrena kompas

Záznamový diár pacienta s bolesťami hlavy

Meno	Rok																															Liečba		Súčet	
mesiac:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31				
typ bolesti																																	súčet dní s bolesťami hlavy		
liek																																	súčet počtu užitých analgetík		
počet tabliet																																			
menštruácia																																			
mesiac:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31				
typ bolesti																																	súčet dní s bolesťami hlavy		
liek																																	súčet počtu užitých analgetík		
počet tabliet																																			
menštruácia																																			
mesiac:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31				
typ bolesti																																	súčet dní s bolesťami hlavy		
liek																																	súčet počtu užitých analgetík		
počet tabliet																																			
menštruácia																																			

1	2	3	4	5	6	7	8
☐	/	X	X	X	X	/	

Návod na vyplňovanie záznamu o bolesti:

Typ bolesti: migrénu bez aury vyznačte krúžkom **X**, migrénu s aurou krúžkom v koliesku **☐**, aurou bez migrény, bolesti samotným kolieskom **☐**, tenznú bolesť hlavy žárkou /

Liek: v prípade užívania lieku vpište počiatkové písmená prípravku, napr. **SM** - sumatriptán, **BR** - brufen, atď.

Počet tabliet: uveďte počet užitých tabliet

Menštruácia: prítomnosť krvácania v čase bolesti hlavy vyznačte krúžkom

Bolest' hlavy z naduživania liekov (medication overuse headache; MOH)

- 1-2% celosvetovej populácie trpí MOH
- 1% populácie v Európe (Grécko 0.7%)
- 11-70% pacientov s chronickými bolesťami hlavy majú MOH

- riziko MOH je len u pacientov s anamnézou bolesti hlavy
  - 101 pacientov s reumatologickým ochorením a denným užívaním analgetík, kedy len u 8 pacientov (7.6%) sa rozvinula MOH a všetci mali anamnézu **migrény**

A. Bolest' hlavy vo frekvencii ≥ 15 dní mesačne u pacientov s dokumentovanou primárnou bolesťou hlavy	
B.Pravidelné nadužívanie > 3 mesiace jedného alebo viacerých liekov ktoré sú užívané na akútnu/symptomatickú liečbu bolesti hlavy	
C. Nevysvetliteľná inou diagnózou v ICHD-3	
Lieky ktorých nadužívanie ≥ 15 dní mesačne vedie k vzniku k MOH <ul style="list-style-type: none"> • Paracetamol • NSAID (vrátane ASA) • Ine neopioidné analgetiká 	Lieky ktorých nadužívanie ≥ 10 dní mesačne vedie k vzniku k MOH <ul style="list-style-type: none"> • Triptány • Jedna alebo viac kombinácii analgetík • Opioidy • Ergotamín • Kombinácia preparátov (triptány, opiáty, ergotamín, neopioidné analgetiká) bez naduživania jedného preparátu

2. Tenzná bolesť hlavy (TBH)

- Najčastejšia bolesť hlavy (ročná prevalencia 40%)
- Najčastejšia v tretej dekáde života
- Epizodická alebo chronická (>15 dní/mesiac) forma
- Často opisovaná ako hlava vo **zveráku**, **závažie na hlave**, **obruč okolo hlavy**, postupne sa stáva dennou (chronickou)

A. Aspoň 10 epizód BH, vyskytujúcich sa v trvaní < 1 deň/mesiac (< 12 dní/rok) a spĺňa kritériá B – D (infrekventná TBH)

B. Trvanie **30 minút až 7 dní**

C. Prítomné aspoň **2** z nasledujúcich znakov

1. **obojsstranná** lokalizácia
2. **tlaková / zvieravá** (nepulzujúca) kvalita
3. **stredná intenzita**
4. nezhoršujúca sa fyzickou aktivitou

D. Spĺňajúce obe z nasledujúcich znakov

1. Absencia nauzey alebo zvracania
2. Nie viac ako jeden z príznakov: fotofóbia, fonofóbia

E. Nevysvetliteľná inou diagnózou v ICHD-3

V prípade chronickej TBH (*)

D. Obe s nasledujúcich znakov *:

1. Maximálne 1 z príznakov: fotofóbia, fonofóbia, mierna nevoľnosť
2. Absencia zvracania a silnej nevoľnosti

Liečba TBH

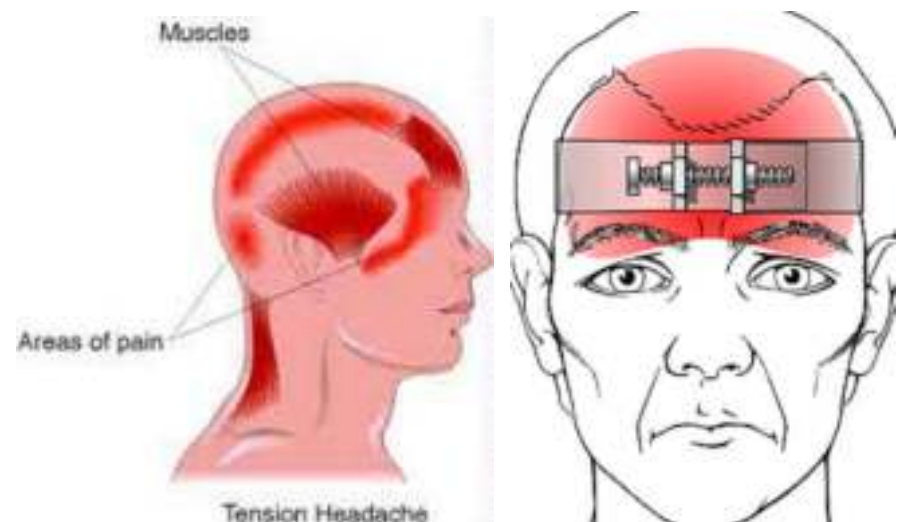
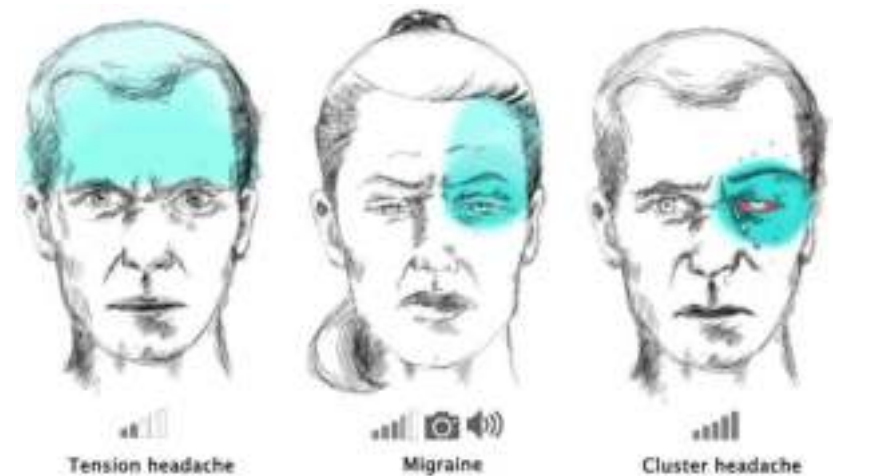
I. Akútna liečba TBH

- Analgetiká (kys.acetylosalicylová, paracetamol, NSAID)

II. Preventívna liečba TBH

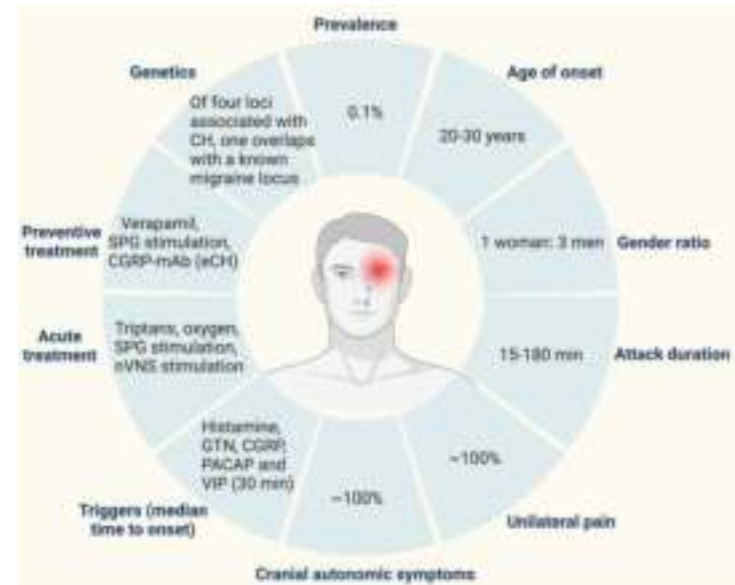
Vysokofrekvenčná (>7 dní) alebo chronická (>15 dní)

- Nefarmakologické postupy (fyzioterapia)
- Farmakologická liečba (amitriptylín)

Cluster headache

- Zriedavý typ BH (0.1% v populácii)
- M:Ž=3:1 (priemerný vek okolo 30 roku)
- Cirkardiálny vznik (medzi 1-3 hodinou v noci)
- Priemerne 1-2 ataky za deň (75-88%)
- Priemerne atak trvá 100 minút
- Prichádza v clustroch (periódach) trvajúcich 8-9 t.

A. ≥ 5 atakov (B-D)

B.

- Silná / veľmi silná bolesť hlavy
- Jednostranná – **orbitálna, supraorbitálna**, temporálna
- Trvá **15-180** minút ¹ (**vs. migréna 4-72 hod!**)

C. Aspoň jeden z nasledujúcich znakov

1. ≥ 1 znak je ipsilaterálny

- Lakrimácia (90%), nastrieknutie spojoviek
- Nazálna kongescia, rinorea (70%)
- Opuch viečka
- Mióza, ptóza
- Potenie čela, tváre

2. Pocit neľľudu, nepokoja (83%), agitácia

(vs. migréna kde pac. vyhľadáajú kľľud!)

D. Frekvencia od 1 záchavtu každý druhý deň ... 8 záchvatov denne

Liečba

Akútna (abrotívna)

- Inhalácia O₂ (8 L/min ... 10 min.)
- Sumatriptán (podkožná/nazálna aplikácia)

Preventívna

- ¹ Verapamil, ² topiramát

Neuralgia n.trigeminus (TN)

- Častejší výskyt u starších pacientov (50-60 r.), výskyt stúpa s vekom
- F:M=2:1, bilaterálna 2-5%
- Ostrá,elektrizujúca,bodavá bolesť (70-95%)
- Silnej intenzity (VAS 9/10)
- Najčastejšie V2 vetva (V3...V1)
- Spúšťače: žuvanie, holenie, chladný vzduch,dotyky

Kritéria:

- Rekurentné paroxyzmy **unilaterálnej** tvárovej bolesti v lokalizácii jednej alebo viacerých vetiev n.V
- Bolesť má všetky z nasledujúcich znakov
  - Trvá **sekundy do 2 minút**
  - Silná** intenzita
  - Elektrizujúci,bodavý,pichavý** charakter,ostrá kvalita
- Bolesť je vyvolaná drážením tváre v oblasti distribúcie n.V

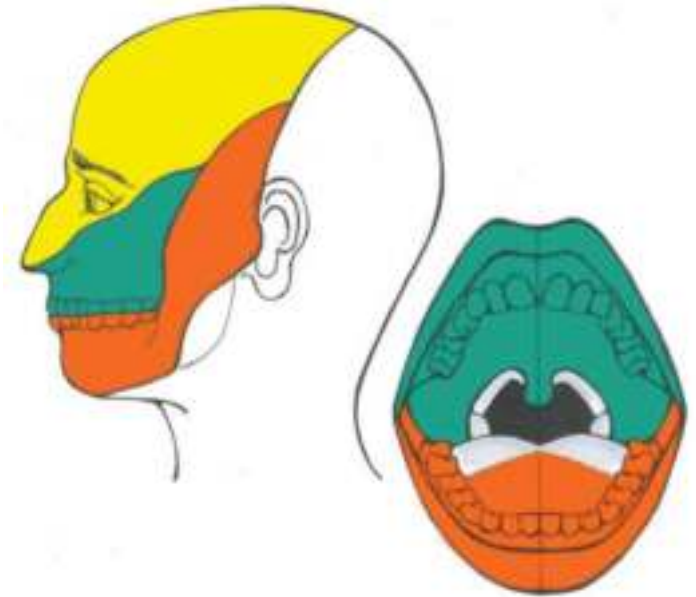
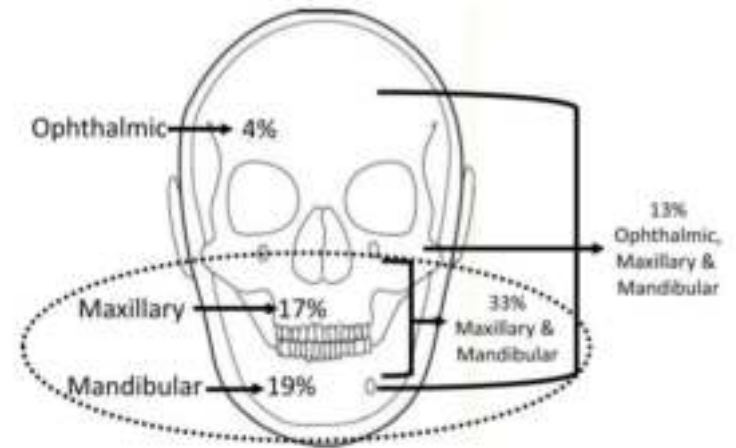
A.Klasická TN;

- Pri dokázanom neurovaskulárnom konflikte (n.V a cerebelárne artérie)

B.Sekundárna TN

- Demyelinizačné lézie v mozgovom kmeni (sclerosis multiplex)
- Útlak n.V léziou (nádor)

C.Idiopatická TN

Diagnostika neuralgie n.V

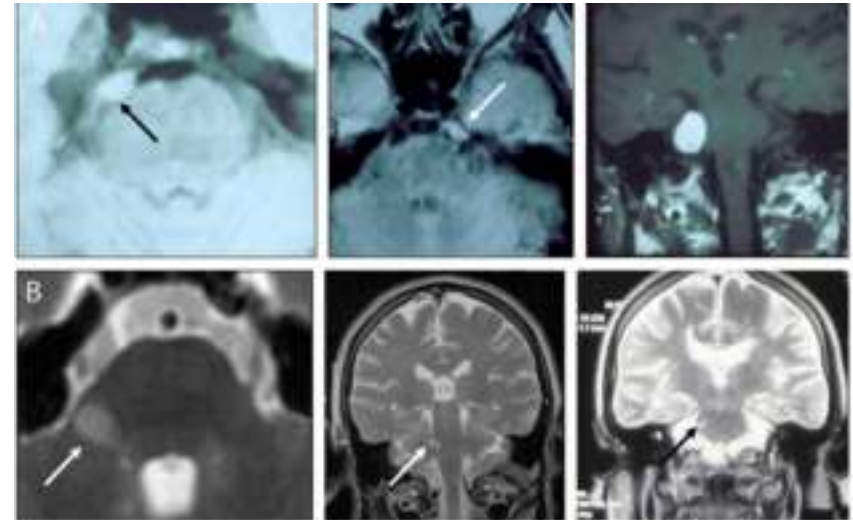
1.MRI mozgu s kontrastom (+MR angiografia)

Vylúčne ložiskovej lézie v oblasti mozového kmeňa

- Nádor (meningeóm)
- Demylinizácia (sclerosis multiplex)

Vylúčne neurovaskulárneho konfliktu

- Kontakt n.V s *a.cerebelli superior* (SCA)/ *a.cerebelli anterior inferior* (AICA)

Klasická TN

Kompresia n.V l.sin arteriálnou kľučkou AICA (šípka)

Sekundárna TN

Kompresia n.V l.sin meningeómom

Diferenciálna diagnostika neuralgie n.V

Dental causes	▶ Dental caries
	▶ Pulpitis
	▶ Dental sensitivity
	▶ Periodontal disorders
	▶ Pericoronitis
	▶ Cracked tooth
	▶ Alveolar osteitis
Sinus causes	▶ Maxillary sinusitis
Salivary gland causes	▶ Salivary stone
Temporomandibular joint causes	▶ Temporomandibular disorders
Neuropathic pain	▶ Glossopharyngeal neuralgia
	▶ Nervus intermedius neuralgia
	▶ Post-herpetic neuralgia
	▶ Post-traumatic trigeminal neuropathy
	▶ Painful trigeminal neuropathies
	▶ Atypical odontalgia
	▶ Burning mouth syndrome
Trigeminal autonomic cephalalgias	▶ SUNCT/SUNA
	▶ Paroxysmal hemicrania
	▶ Cluster headache
	▶ Hemicrania continua
Other	▶ Persistent idiopathic facial pain
	▶ Primary stabbing headache

Liečba neuralgie n.V

I. Farmakologická (ovplyvnenie neuropatickej bolesti)

- 1. Karbamazepín
- 2. Gabapentín, pregabalín

II. Nefarmakologická

Mikrovaskulárna dekompresia

- V prípade dokázaného neurovaskulárneho konfliktu

Ožiarenie gama nožom

- V prípade absencie NV konfliktu
- Farmakorezistentné formy
- Povrchové, hlboké (oblasť mozgového kmeňa)

Intervenčné metódy

- Balónková kompresia
- Rádiofrekvenčná termoablácia

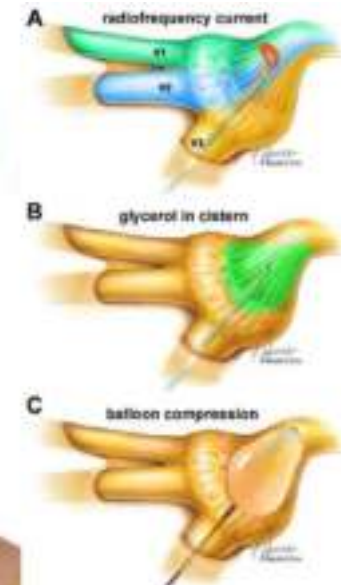

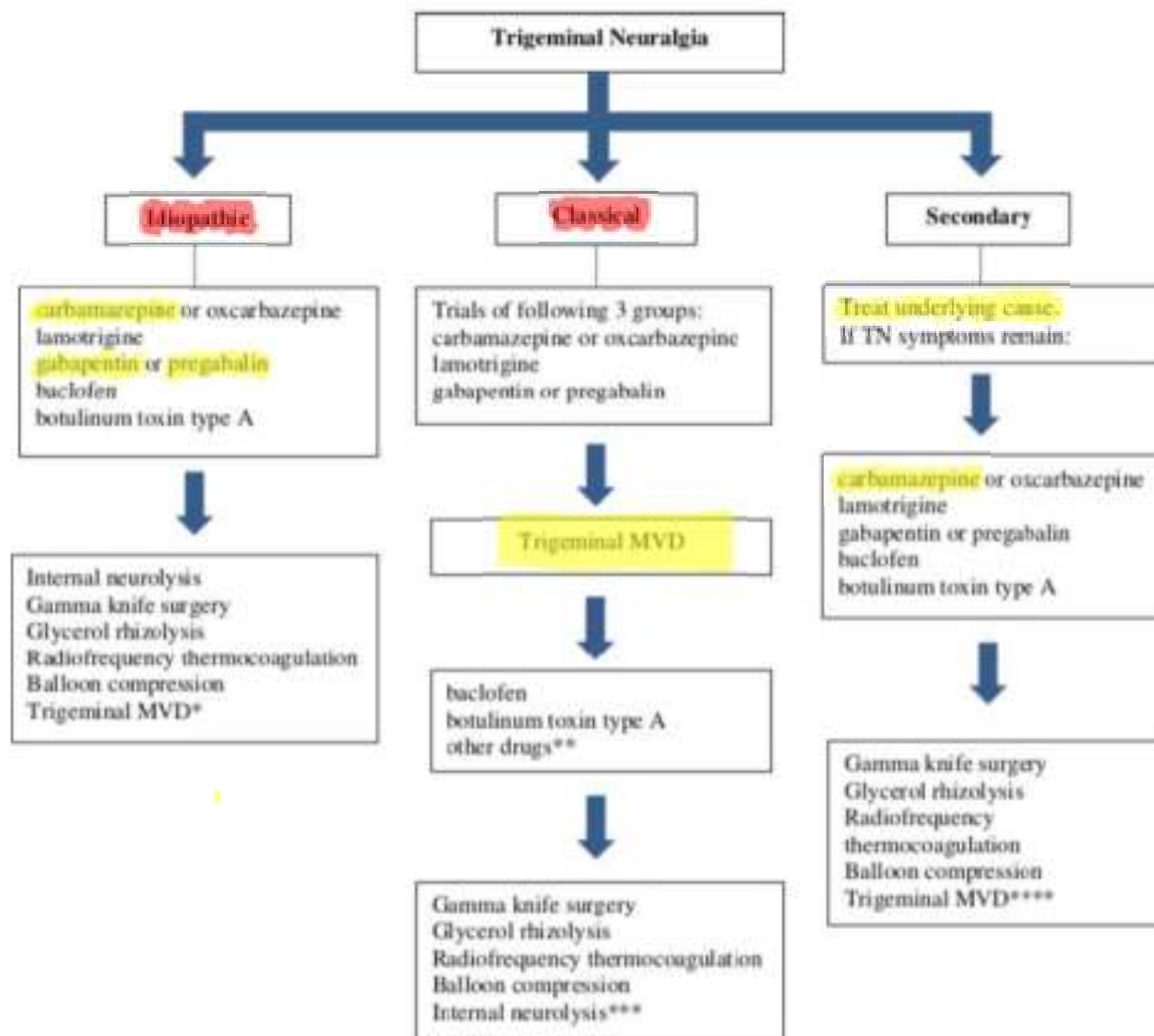
Mikrovaskulárna dekompresia

Drug	Initial dose (mg)	Target dose (mg)*	#Dose increase (titration)	Schedule
Carbamazepine	100-200	1200-1800	100-200 mg/2 days	x2-4/days
Carbamazepine-CR	200-400	1200	Usually transfer from regular format at equivalent dose	x2/days
OXC	300	1200-2400	300-600 mg/week	x2-3/days
Baclofen	5-15	30-60	5 mg/3 days	x3/days
Gabapentin	300	900-2400	300 mg/2-3 days	x3/days
Pregabalin	150	300-600	50 mg/2-3 days	x2-3/days
Lamotrigine	25	400-600	25-50 mg/week	x1-2/days

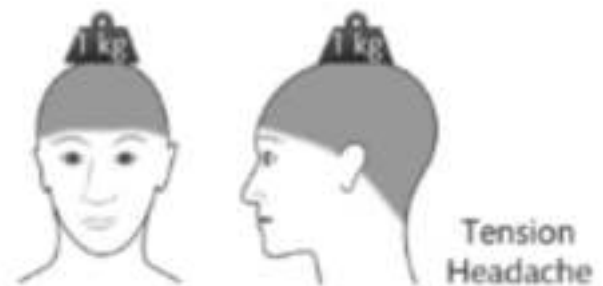
Abbreviations: CR, controlled release; OXC, oxcarbazepine; X, number of times daily.

*Titrate according to response and side effects.

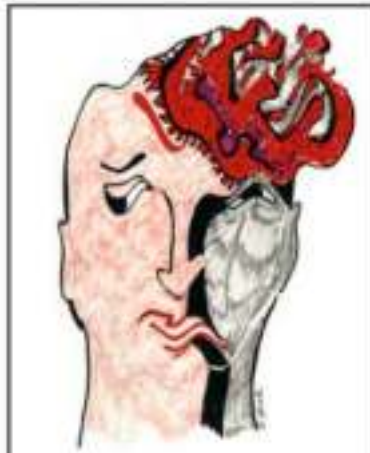

A Exploding headache

"My head feels like it's going to explode"
 "The left side of my head is splitting from the right"
 "I'd like to drill a hole in my head to let the pressure out"

B Imploding headache

"Someone is tightening a vise around my head"
 "Somebody is crushing my skull"
 "Someone is driving spikes into my head"
 "Something heavy is sitting on my forehead"

C Ocular headache

"I want to take a spoon and pull my eye out"
 "My eye is popping out"
 "Someone is pushing a finger into my eye"

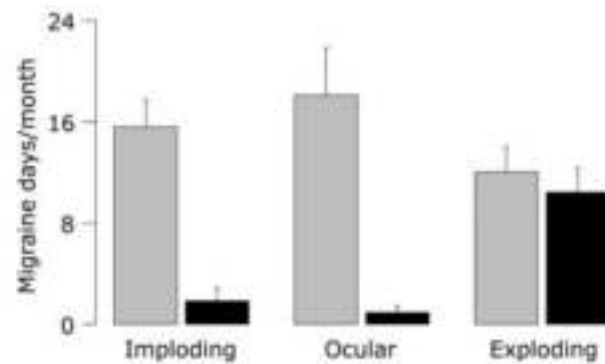

Fig. 4. Effects of BTX-A on mean $\pm$ SEM number of days of migraine per month (attack frequency $\times$ attack duration) in patients pooled from the prospective and retrospective studies who had imploding ($n = 31$), ocular ($n = 5$) and exploding ($n = 27$) headache. Gray and black bars depict values before and after treatment, respectively.

Temporálna (veľkobunková) arteritída

- Hortonova arteritída, granulomatózna arteritída, (GCA – giant cell arteritis)
- Systémové zápalové ochorenia prejavujúce sa oftalmologickými ako aj neurologickými príznakmi
- Postihuje cievy stredného až malého kalibru (*a.temporalis superficialis* → temporálna arteritída)
- Môže postihnúť *a.ophtalmica*, *a.vertebralis* aj iné
- 0.5-27/ 100 000 (> 50 rokov) → zriedka pod 50 rokov
- Ž:M=3.7:1 (priemerný vek 75 rokov)

Systémové príznaky

- Systémové zápalové ochorenie → systémové príznaky
- Subfebris (40%), únava, anorexia, strata hmotnosti

Klaudikácie pri žuvaní (cca.30% pacientov)

Bolesť hlavy (≥ 75%)

- Väčšinou temporálna, ale aj okcipitálna, periorbitálna, holokraniálna
- Postupne progredujú
- Lokálna citlivosť skalpu (bolestivosť pri česaní)

Neurologické príznaky (TIA/iCMP 30%)

Zrakové príznaky (15%)

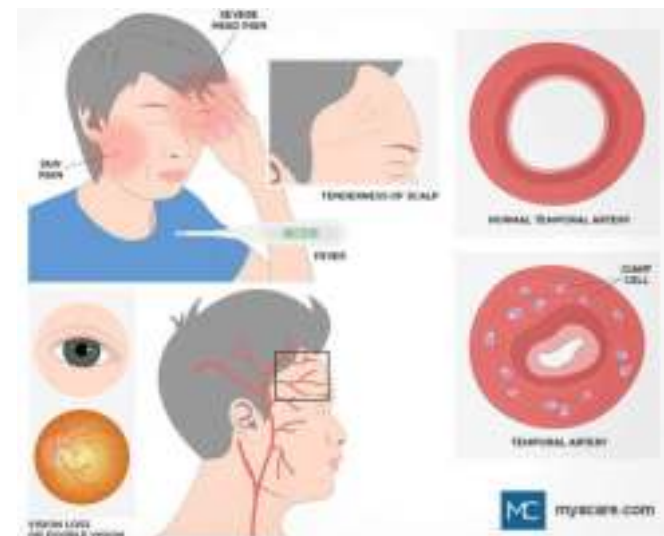
- Vaskulitída *a.ophtalmica* → prechodná strata zraku (*amaurosis fugax*)
- parciálna/kompletná/trvalá

Diagnostika

- ↑ zápalové parametre (CRP, Leu, IL-6)
- Biopsia (granulomatózny zápal)
- MRI prejavy zápalu v cieve

Liečba

- Kortikoidy (iv., p.o)
- Imunosupresíva (metotrexát)

Iné primárne bolesti hlavy

Primárna bodavá bolesť hlavy (primary stabbing headache) <ul style="list-style-type: none">
• BH vznikajúca spontánne ako bodnutie / séria bodnutí
• Každé bodnutie trvá sekundy
• Nepravidelnej frekvencie (1 až niekoľko denne)
• Bez kraniálnych autonómnych prejavov
• Nevysvetľuje iná dg. podľa klasifikácie ICHD-3
Lokalizovaná bolesť hlavy (nummular headache) <ul style="list-style-type: none">
• Kontinuálna/intermitentná BH
• Pociťovaná na oblasti skalpu ktorá splňuje nasledujúce kritériá<ul style="list-style-type: none">
• ostro ohraničená
• Fixovaná veľkosť a tvar (oválny)
• 1-6 cm v priemere
• Nevysvetľuje iná dg. podľa klasifikácie ICHD-3
Primárna bolesť hlavy spojená so sexuálnou aktivitou (primary headache associated with sexual activity)
Primárna bolesť hlavy pri kašli (primary cough headache)
Primárna bolesť hlavy pri fyzickej záťaži (primary exercise headache)
Primary thunderclap headache
Bolesť hlavy vyvolaná chladovým stimulom (cold-stimulus headache)
Bolesť hlavy z vonkajšieho tlaku (external pressure headache)
Hypnická bolesť hlavy (hypnic headache)
Nová denná trvalá bolesť hlavy (new daily persistent headache; NDPH)

Ďakujem za
pozornosť

